

פתרון הבחינה בתנ"ך 70% חורף תשע"ח, 2018

שאלון: 1281

מוגש ע"י צוות המורים של High-Q Global

הערות:

1. תשובות המוצגות כאן הן בגדר הצעה לפתרון השאלון.
2. תיתכנה תשובות נוספות, שאינן מוזכרות כאן, לחלק מהשאלות.
3. חלק מהתשובות הן בנקודות בלבד, על הנבחן לפרט את הדברים.

1. א. 1) קלה במיסים.
2) עצת הילדים: הכבד את העול (פסוק 9)
עצת הזקנים: הקל עליהם ויעבדוך (פסוק 7)
ב. שיתוף פעולה – עצם הבקשה: באים אליו ומבקשים.
התנאי – אם תקל עלינו, נעבוד אותך
ג. 1) רחבעם בא לשכם כדי שימליכו אותו (פסוק 1).
רחבעם רוצה להתייעץ לפני נתינת תשובה (פסוק 5)
2) רחבעם עינה את העם בצורה קשה (פסוק 13). רחבעם מקביל בינו לבין אביו.
שלמה היה קל יותר ואילו רחבעם קשה יותר.
רחבעם שולח את אדורם לגבות מיסים (פסוק 18).
ד. 1) ע"פ פרק י"ב, הפילוג הוא בגלל החלטת רחבעם להכביד במיסים. ע"פ פרק י"א הסיבה היא חטאי שלמה ודברי אחיה השילוני.
2) אלוהים סובב את לב רחבעם ללכת אחרי עצת הילדים כדי שיהיה פילוג.
2. א. 1) גלות יהויכין לבבל – האליטה של ירושלים 597 לפנה"ס.
2) האליטה הוגלתה כדי למנוע מרידה ולהחליש את השלטון בארץ.
ב. 1) התנהגות שלילי – עשה הרע בעיני ה'.
2) מאחר ועשה הרע בעיני ה', הוא הוגלה יחד עם האליטה מירושלים.
ג. הוצאת יהויכין מבית הכלא והחלפת בגדיו לבגדי אדם חופשי. מלך בבל נותן מקום ליהויכין ליד שולחנו כל הימים. מכאן שמלכות בית דוד לא הופסקה.
ד. 1) מלך בבל במליך את צדקיהו (פסוק 17).
2) הבלים המליכו אותו נתנו בו אמון והוא מרד/בגד בהם ולכן הענישו אותו בעונש כה חמור.

3. א. העם מתעסק בפולחן והשאיפה היא למוסר (פסוקים 22-25).

ב. עמוס מזכיר את המדבר וירמיהו מזכיר את יציאת מצרים. שניהם מזכירים את רגע הפיכת

שבטי ישראל לעם והמטרה – להראות שאפילו בתקופה זו הזבח לא היה העיקר.

ג. 1) אמצעי ספרות: דימוי המשפט כנחל.

שאלות רטוריות לגבי הזבחים.

2) דרך הדימוי הנביא ממחיש את רצונו של אלוהים לצדק.

ד. 1) הנביא מזכיר את האסונות כדי להראות שאלוהים הזהיר אותם והעם לא חזר בתשובה.

2) המטרה לא הושגה ולכן בסופו של דבר יש גלות ומלחמה (פסוק 11 בעמוס ד').

4. א.

ארבע הקבוצות המקבלות פטור מיציאה למלחמה הן כדלהלן:

- מי שבנה בית חדש ולא חנכו.

- מי שנטע כרם ולא חללו.

- מי שאירש אישה וטרם נשא אותה.

- וכמו כן כל הפחדנים, היראים מן המלחמה.

ב. רשב"ם מצמצם את אפשרויות הפטור בדרך מעניינת, על פי שיטתו אין ארבע קבוצות המקבלות פטור אלא מה שחשבנו שקיים פטור רביעי אזי מבחינת רשב"ם זהו סיכום של שלושת הפטורים הקודמים בכך שאני אומר: ה"ירא ורך הלבב" כלומר – אין כאן, לדעתו, קבוצת פטור נוספת העומדת בפני עצמה, אלא זהו בעצם סיכום בבחינת הסבר נפשי לשחרורים הקודמים – כשלוחם נמצא באמצע הדרך לקראת מילוי משימות חיו – ירא הוא ואינו יכול להתייצב אל מול פני המלחמה.

חכמה

5. בפסוקים אלו קהלת נוכח כאדם זקן, בעל ניסיון חיים רב. הוא מספר על כך כי חקר ובדק הרבה נושאים בעולמנו. במיוחד הוא בחן האם יש יתרון לחכמה על הסכלות (טיפשות) והגיע למסקנה כי הכול הבל. בפס' 13 אנו רואים כי עצם הרעיון לחקור ולנסות להבין את הקורה בעולמנו הוא רעיון רע. כל מה שנעשה בעולמנו הוא "הבל ורעות רוח" – אין בו ממש. בפס' 15 אף מודגש כי – אם יש דבר מה מקולקל – אין דרך לתקן אותו. ואם חסר דבר מה – אין דרך להשלימו. בפסוקים 16 – 18 - קהלת מספר כי למד והגיע להיות חכם יותר מכל אנשי ירושלים, אבל נוכח לדעת שגם העיסוק בחכמה הוא הבל ורעות רוח. מסקנתו היא שככל שהאדם חכם יותר, הוא סובל יותר. הפרק מסתיים בקביעה "ויוסיף דעת יוסיף מכאוב" – ככל שהאדם מוסיף לעצמו ידע וחכמה, הוא מבין כמה הרבה עוד חסר לו, וכך מתרבה גם צערו.

נביאי אמת ושקר

6. א. הרקע ההיסטורי לפרק – בשנת 593 תכנן המלך צדקיהו, יחד עם מלכי אדום, מואב, עמון, צור וצידון למרוד במלך בבל. נביאי השקר תמכו במרד זה, נבאו להצלחתו, ולהחזרתם של כלי בית המקדש, שנלקחו בשבי הבבלים בימי יהויכין. ירמיהו, שהכיר בתפקידה של בבל בהיסטוריה העולמית, על-פי תוכניתו של ה', טען שיש להיכנע לבבל, וכדי להמחיש זאת שם מוטות עץ "עול" על צווארו, סמל לכניעה ההכרחית.

ב. שתי ההבטחות שהבטיח חנניה לעם הן כדלהלן:

- א. כלי בית ה' יוחזרו לבית המקדש מבבל (פסוק ג')
- ב. גלות בבל וכל אנשי יהודה יחזרו בחזרה לארץ ישראל (פסוק ד')
- תגובות על החורבן ושיבת ציון
7. א. חגי א', פסוק 13: "ויאמר חגי מלאך ה' במלאכות ה' לעם לאמור: אני אתכם, נאום ה'". חגי מכונה "מלאך ה' במלאכות ה'" המלאך הוא שליח בשליחות ('מלאכות') האלוהים. תפקיד הנביא הוא עידוד עם ישראל בבניית בית המקדש: "אני אתכם נאום ה'" – ה' יהיה בעזרכם כדי לבנות את המקדש. לצורך כך יש לעורר בעם מוטיבציה, והנביא עושה זאת באמצעות דברי אלוהים המעורר את "הרוח".
- ב. תוכחת הנביא השפיעה על העם באופן מיידי, ועוררה בהם פחד (פס' 12). 23 ימים לאחר שנשא חגי את נבואתו, מחדש העם את הבנייה.
- פרק שלישי – נושאי הרחבה
נביאי אמת ונביאי שקר
8. א. יצויין בפתיח תשובה זו כי זהו הסיפור היחיד בתנ"ך שבו עומד נביא למשפט בפני "הכוהנים והנביאים וכל העם" (פס' 7). כל אותם אנשים שהוזכרו בפרק זה תובעים להרוג את הנביא. נבואת ירמיהו לפי דעתם מחלישה את מעמד המקדש, שהווה את מקור פרנסתם של הכוהנים. נבואת ירמיהו סתרה את נבואותיהם של נביאי השקר, אשר נתנו לעם הרגשה ש"יהיה בסדר", ועל כן הם מעוניינים במותו. על-פי המתואר בפס' 10 שרי יהודה היו השופטים, ואילו הכוהנים והנביאים הם התובעים. ההאשמה מופיעה בפס' 9: ירמיהו ניבא כי המקדש ייהרס, ממש כשם שנהרס המקדש בשילה, בימי עלי הכהן. ירמיהו מנבא את חורבן המקדש. מכאן נובע שירמיהו הוא נביא שקר, ואינו מנבא בשם ה', ודינו, על-פי החוק בדברים י"ח, הוא מוות.
- ב. בספר דברים מצויין כי מי שמנבא לשקר דינו מוות, לכן כאשר הם באים בהאשמה לירמיהו על כך שהוא מנבא שבית המקדש ייחרב הם מבחינתם רואים בדבריו דברי שקר ולכן דינו מוות. הם לא מסוגלים להאמין שמציאות כזו יכולה לקרות
- תגובות על החורבן ושיבת ציון
9. כותב המזמור חושש ממצב של השלמת המציאות בגלות. השלמה עם המציאות, תלווה באובדן הניכור ותגרום גם לאובדן הזיכרון של ציון. כדי להתגבר על כך מחייה המשורר את הטראומה ואחת מדרכיו להחייאת הטראומה היא ליבוי השנאה כנגד מי שגרם לה.
- דוגמאות שבהם אנו רואים את החשש במזמור הן כדלהלן:
- "איך נשיר את שיר ה' על אדמת נכר?" (פסוק ד')
 - "אם אשכח ירושלים תשכח ימיני" (פסוק ה')
- בשתי הדוגמאות הללו אנו מבחינים בחשש ההולך ומתגבר אצל עם ישראל, בתחילה הם שואלים איך נחזור ונשיר את שיר ה' על אדמה שכבר יושבים בה עמים אחרים, והפחד היותר גדול של עם ישראל זאת מציאות השכחה של ירושלים מרוב שאנו נטמע בתוך הגלות עמוק פשוט נשכח מאיפה הגענו ומהי המורשת שעל פיה התחנכנו.